Viridis
Onderzoeksbureau
voor natuur en landschap

November 2024

NADER ONDERZOEK
De Grassen fase III

In opdracht van: Gemeente Heusden
Projectnummer: 2024-071

© 2024 Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, Culemborg

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Randweg 30
4104 AC Culemborg
T 0345 753 275
E info@bureau-viridis.nl
W www.bureau-viridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 820598215B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: [redacted]
Veldonderzoek: [redacted] (m.m.v. collega's)
Foto's: [redacted]

Foto voorblad: Overzicht van het plangebied

Projectnummer: 2024-071
Wijze van citeren: Broek, D.C., 2024. Nader onderzoek De Grassen fase III. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2024-071.

In opdracht van: Gemeente Heusden
Contactpersoon: [redacted]

Datum: 09-12-2024
Ondertekening: [redacted]
Paraaf: [redacted]

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Samenvatting

Gemeente Heusden is voornemens om een nieuwe woonwijk te ontwikkelen, waarbij door uitvoer van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen van de Omgevingswet worden overtreden. In het kader van deze activiteit is een Ecologische Quickscan Omgevingswet uitgevoerd, waarin de aspecten soortbescherming, gebiedsbescherming en beschermde houtopstanden zijn getoetst. Hieruit bleek dat een nader onderzoek naar: **Poelkikker – voortplantingshabitat**, **Kleine marterachtigen – verblijfplaatsen**, **Eekhoorn – verblijfplaatsen**, **Vleermuizen – verblijfplaatsen in bomen** en **Vogels met jaarrond beschermd nest – in bomen** noodzakelijk was. Het onderzoek is uitgevoerd tussen april en september 2024. Uit het onderzoek is gebleken dat de onderzochte soort **poelkikker** aanwezig is in het plangebied.

Het onderzoek heeft aangetoond dat poelkikker aanwezig is in het plangebied. Vervolgstappen in het kader van de Omgevingswet zijn aan de orde; het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit is noodzakelijk. Hiervoor dient een activiteitenplan opgesteld te worden waarin de effecten op beschermde soorten en vervolgstappen (mitigerende en compenserende maatregelen) uitgewerkt worden. Voor het opstellen van het activiteitenplan is onder andere een specificering van de werkzaamheden en de planning noodzakelijk. Wij adviseren tijdig contact met ons op te nemen om dit vervolgtraject in gang te zetten. De doorlooptijd van een omgevingsvergunning is minimaal 8 weken, en kan door het bevoegd gezag eenmalig verlengd worden met 6 weken. Daarnaast gelden er vaak kwetsbare periodes die ontzien moeten worden en kan een gewennings- of ontwikkelingstijd gelden voor de compensatiemaatregelen. In de planning dient met deze zaken rekening te worden gehouden.

Daarnaast is het noodzakelijk om vervolgstappen in het kader van de algemene en specifieke zorgplicht uit te voeren. Deze maatregelen zijn reeds beschreven in de Quickscan.

De onderzoeksresultaten gelden enkel voor de in het rapport beschreven activiteit en plangebied. De in dit rapport opgenomen onderzoeksresultaten hebben een geldigheidsduur van 3 jaar na uitvoering van het onderzoek. Wanneer de activiteit niet binnen deze periode uitgevoerd wordt is nieuw onderzoek noodzakelijk.

Tabel 1 | Samenvatting soortbescherming met aanwezigheid, effecten en vervolgstappen per soortgroep. *zie voor de precieze soorten Hoofdstuk 2

Soort(groep) Functie	Aanwezig	Effecten	Verbodsartikel	Vergunning noodzakelijk?
Poelkikker – voortplantingshabitat	Ja	**Scenario 1: Behoud westelijke sloot** Risico op verstoren, verwonden of doden van individuen	Art. 11.46 Bal	Ja
		Scenario 2: Aantasten westelijke sloot Risico op verstoren, verwonden of doden van individuen Vernielen van mogelijk voortplantingshabitat	Art. 11.46 Bal	Ja
Kleine marterachtigen - verblijfplaats	Nee	Geen	Art.11.54 Bal	Nee
Eekhoorn – verblijfplaats	Nee	Geen	Art.11.54 Bal	Nee
Vleermuizen* – verblijfplaatsen in bomen	Nee	Geen	Art. 11.46 Bal	Nee
Jaarrond beschermde nesten in bomen*	Nee	Geen	Art. 11.37 Bal	Nee

Inhoudsopgave

1 Aanleiding en plangebied 1

1.1 Situatie 1

1.2 Beschrijving van het plangebied 1

1.3 Probleemstelling 1

1.4 Geldigheid onderzoek 1

2 Onderzoeksmethode 3

2.1 Veldonderzoek 3

2.1.1 Poelkikker 3

2.1.2 Kleine marterachtigen 3

2.1.3 Eekhoorn 5

2.1.4 Boombewonende vleermuizen 5

2.1.5 Jaarrond beschermde nesten vogels ... 6

2.2 Analyse 7

3 Resultaten en effectbeoordeling 8

3.1 Poelkikker 8

3.2 Kleine marterachtigen 10

3.3 Eekhoorn 10

3.4 Boombewonende vleermuizen 10

3.5 Jaarrond beschermde nesten vogels 11

3.6 Overige aangetroffen soorten 11

4 Conclusie en advies 13

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen 13

4.2 Conclusie 13

5 Literatuurlijst 14

Bijlage A. Ecologisch deskundige 15

1 Aanleiding en plangebied

1.1 Situatie

Gemeente Heusden is voornemens om een nieuwe woonwijk te ontwikkelen. Hiervoor zal grond bouwrijp moeten worden gemaakt waarvoor vegetatie en bomen worden verwijderd en sloten worden gedempt. Dergelijke ingrepen kunnen negatieve effecten veroorzaken op ter plaatse voorkomende beschermde natuurwaarden[1] en is dan een flora en fauna activiteit. Mogelijk worden door uitvoer van de activiteit verbodsbepalingen van de Omgevingswet overtreden.

In oktober 2023 is in dit kader een verkennend natuurwaardenonderzoek (Quickscan) uitgevoerd door Bureau Viridis (Broek, 2023). Uit de Quickscan is gebleken dat beschermde soorten mogelijk in het plangebied of binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden voor kunnen komen. Een nader onderzoek naar de volgende soorten en functies is noodzakelijk.

- **Poelkikker – voortplantingshabitat**
- **Kleine marterachtigen – verblijfplaatsen**
- **Eekhoorn – verblijfplaatsen**
- **Vleermuizen – verblijfplaatsen in bomen**
- **Vogels met jaarrond beschermd nest – in bomen**

1.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit voormalige landbouwpercelen welke aan de zuidkant begrensd wordt door de Vijfhoevenlaan en aan de noordkant door de Hongerenburgweg. Aan de oostgrens bevinden zich voornamelijk achtertuinen van woningen aan de Voordijk. Westelijk grenst het plangebied deels aan het plangebied van De Grassen fase II en daarnaast aan een al bestaande woonwijk. Binnen het plangebied is vooral voedselrijk grasland aanwezig en een deel met luzerne. Enkel aan de randen bevinden zich bosschages en struweel. Tegen de Hongerenburgweg ligt een bomenrij met struweel en aan de oostzijde wordt het plangebied eveneens begrensd door bomen en struweel. Door het plangebied loopt verder een sloot en ook aan de noordwestgrens is een sloot aanwezig.

In Figuur 1.1 wordt een overzicht van het plangebied en de directe omgeving weergegeven.

1.3 Probleemstelling

Om goed voorbereid te zijn op eventueel noodzakelijke maatregelen of vergunningsaanvraag in het kader van de Omgevingswet geeft een nader onderzoek antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig?
- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- Is het noodzakelijk een vergunning van de Omgevingswet aan te vragen?

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande werkzaamheden in overeenstemming met de Omgevingswet uit te voeren.

1.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. De bevoegde gezagen (provincies) hanteren de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: “Onderzoeksgegevens mogen maximaal drie jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn”. Dit rapport gaat in op de effecten van de activiteit zoals beschreven in paragraaf 1.1. Wijzigingen of aanpassingen in de activiteit kunnen leiden tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten en gebieden.

[1] Beschermde soorten: alle onder de Omgevingswet beschermde soorten in de provincie Noord-Brabant.

Figuur 1.1 | Plangebied met daarin aangegeven de te onderzoeken landschapselementen.

2 Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is veldonderzoek naar de verwachte soorten uitgevoerd. Daarnaast is literatuuronderzoek naar deze soorten gedaan. Op deze manier wordt het effect van de werkzaamheden op beschermde soorten bepaald. De gebruikte onderzoeksmethoden worden hieronder beschreven.

2.1 Veldonderzoek

Er is een soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de volgende soorten en functies:

- **Poelkikker – voortplantingshabitat**
- **Kleine marterachtigen – verblijfplaatsen**
- **Eekhoorn – verblijfplaatsen**
- **Vleermuizen – verblijfplaatsen in bomen**
- **Vogels met jaarrond beschermd nest – in bomen**

De onderzoeksdata zijn per soort(groep) weergegeven in Tabel 2.1.

Indien gedurende een onderzoek naar een specifieke soortgroep andere beschermde soorten zijn waargenomen, zijn deze soorten ook meegenomen in de resultaten. Alle waarnemingen zijn digitaal vastgelegd met behulp van de software WrnPro.

De inventarisaties zijn uitgevoerd conform de door het Netwerk Groene Bureaus (NGB) ontwikkelde inventarisatieprotocollen en kennisdocumenten van BIJ12. Onderstaand volgt per soortgroep een uitleg betreffende de gebruikte methodiek.

2.1.1 Poelkikker

Poelkikker (*Pelophylax lessonae*) roept relatief laat in het seizoen, meestal vanaf mei tot en met juli. Onderzoek naar deze soort kan daarom ook pas vanaf mei uitgevoerd worden. De bezoeken voor dit onderzoek zijn gebracht op 25 juni en 17 juli in de avond. Daarbij werd gestart rond zonsondergang. De bezoeken werden relatief laat in het jaar uitgevoerd vanwege de weersomstandigheden.

De precieze selectie van geschikte avonden is gekozen op basis van weersomstandigheden. Hierbij werd vooral gelet op temperatuur en wind. Poelkikker roept vooral op windstille, niet te koude avonden. Bij te veel nachtelijke afkoeling zal roepactiviteit niet of enkel in het begin van de avond plaatsvinden.
Naast dat rekening is gehouden met de weersomstandigheden zijn de bezoeken ook verspreid over de periode, met een tussenliggende periode van 13 dagen (minimaal 10 dagen is vereist).
Er is zorgvuldig de watergangen afgelopen om roepende poelkikkers te traceren. Daarbij is ook steeds met een zaklamp in watergangen geschenen om zo niet roepende exemplaren te traceren. Gevonden dieren kunnen in het donker relatief eenvoudig gevangen worden doordat ze niet zo snel wegspringen als dat ze overdag doen.

Het geluid van poelkikker lijkt op dat van de andere groene kikkers meerkikker (*Pelophylax ridibundus*) en bastaardkikker (*Pelophylax* klepton *esculentus*). De roep is wat zachter, meer brommend, dan bij bastaardkikker. Meerkikker maakt een ‘lachend’ geluid en is daaraan goed te herkennen. Exemplaren zijn in de hand te herkennen aan de metatarsusknobbel. Deze zit aan de hiel van de kikkers en is bij poelkikker symmetrisch halvemaan-vormig. Bij de andere groene kikker is deze asymmetrisch of zelfs driehoekig (meerkikker).

2.1.2 Kleine marterachtigen

Het onderzoek naar kleine marterachtigen richt zich op wezel (*Mustela nivalis*), hermelijn (*Mustela erminea*) en bunzing (*Mustela putorius*). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de Struikrover® en in aanvulling daarop van sporenbuizen. De type en hoeveelheid onderzoeksmateriaal is gebaseerd op het Kennisdocument Kleine marterachtigen (BIJ12, 2024).
De Struikrover® is een halfopen PVC-buis waarin een cameraval en een lokmiddel (sardineblik) bevestigd is. De geur van het sardineblik trekt de in de omgeving aanwezige dieren aan. Aanvullend wordt gebruik gemaakt van sporenbuizen, deze methode is enkel

geschikt voor wezel, maar kan inzicht bieden in het terreingebruik van de soort.
Sporenbuizen zijn ongeveer 60 cm lange buizen met een diameter van ca. 10 cm waarin een plank met stempelkussen is bevestigd. Wanneer dieren over het inktkussen lopen, worden prenten achtergelaten op het plankje. Bij het passeren van de buis lopen de marterachtigen over het kussentje, blijft de inkt aan de poten kleven en geeft een afdruk op het plankje. Als inkt wordt hier gebruikgemaakt van paraffineolie met koolstofpoeder, aangezien printerinkt giftig is. Afdrukken van kleine marterachtigen zijn niet altijd op soort te brengen vanwege de overlap in grootte tussen pootjes van hermelijn en wezel.
De hoeveelheid onderzoeksmateriaal die geplaatst moet worden is afhankelijk van de oppervlakte geschikte habitat voor kleine marterachtigen. Per 0,25 ha geschikt leefgebied dient 1 meetpunt geplaatst te worden. Een meetpunt bestaat uit een onderzoeksmethode die voor alle soorten geschikt is of een combinatie van onderzoeksmethoden die gezamenlijk voor alle soorten geschikt zijn. Er is ingeschat dat er ongeveer 0,75 ha geschikt leefgebied aanwezig is. Daarbij is uitgegaan van houtwallen of verruigde slootoevers van 2 meter breedte en daarnaast een zone van 5 meter vanaf de dekking in het open veld. Dit is de zone die gezamenlijk waarschijnlijk onderdeel van het leefgebied vormt. Er zijn daarom drie meetpunten geplaatst in het veld. Om voor alle soorten functioneel te zijn is gekozen voor drie Struikrovers®. Aanvullend zijn nog enkele sporenbuizen in het veld geplaatst.
Het onderzoeksmateriaal is op strategisch gekozen locaties binnen het gebied geplaatst, zodat de kans op het vastleggen van een kleine marterachtige zo groot mogelijk is (zie Figuur 2.1). Ze zijn geplaatst in de dekking van vegetatie, zoals in een braamstruweel, langs een oever of in een houtwal.
Het onderzoeksmateriaal is op 17 juni 2024 in het veld geplaatst en is op 28 augustus weer verwijderd. Tussendoor is er steeds gecontroleerd op batterijduur en zijn oude sporen van de sporenbuizen verwijderd. Hierdoor is het materiaal tijdens de volledige looptijd van ruim 10 weken operationeel geweest. Het onderzoek is uitgevoerd gedurende de geschikte periode (juni tot en met half november) en had een looptijd van meer dan de minimumduur van 8 weken (BIJ12, 2024).

Figuur 2.1 | Locaties van onderzoeksmateriaal voor kleine marterachtigen.

2.1.3 Eekhoorn

Voor eekhoorn is er gedurende de periode dat er geen blad aan de boom zit een bezoek gebracht om eventuele nesten vast te kunnen stellen. Dit bezoek is uitgevoerd op 8 april 2024. Met een verrekijker zijn daarbij zorgvuldig alle bomen afgezocht op eventuele nesten. Ook is gelet op foerageersporen van eekhoorn.

2.1.4 Boombewonende vleermuizen

Vleermuizen overwinteren in vorstvrije, vaak vochtige ruimtes. Na de winterslaap trekken de dieren naar de zomerverblijven. Daar worden eind april de kraamkolonies bezet. Dit zijn overwegend plaatsen die gelegen zijn op het zuiden of zuidwesten, in ieder geval plaatsen die snel opwarmen. De keuze van de kolonieplaatsen is soortspecifiek. Sommige soorten, bijvoorbeeld de rosse vleermuis, vormen kolonies altijd in boomholtes, andere soorten als laatvlieger en gewone dwergvleermuis zitten bijna altijd in gebouwen. Voor boombewonende soorten geldt dat de kraamverblijfplaatsen zich overwegend in holtes van levende bomen bevinden, omdat waarschijnlijk door de sapstromen een grotere warmtebuffer ontstaat. In de kraamperiode, maar ook jaarlijks, wordt regelmatig van kraamverblijfplaats gewisseld. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het aantal parasieten in de kraamverblijfplaats. Voorwaarde is, zoals eerder gesteld, dat de plaats gemakkelijk opwarmt.

Het plangebied is in de zomer onderzocht op het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen in boomholten (Tabel 2.1). De geleverde onderzoeksinspanning is in overeenstemming met de soortspecifieke onderzoeksprotocollen. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd volgens het vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Het onderzoek is uitgevoerd door een ecologisch deskundige op het gebied van vleermuizen. Het Vleermuisprotocol is ontwikkeld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging in samenwerking met de toenmalige Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol wordt jaarlijks in het Vleermuisvakberaad geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). Bureau Viridis is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en hanteert de richtlijnen zoals beschreven in het protocol voor het uitvoeren van het

onderzoek naar (verblijfplaatsen van) vleermuizen. Bij de vaststelling van de benodigde onderzoeksinspanning en onderzoeksperiode is uitgegaan van soorten die in boomholtes voor kunnen komen in dit deel van Nederland. Dat betreft de soorten: **ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)** en – enkel voor zomer- en kraamverblijven – **bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*)** en **watervleermuis (*Myotis daubentonii*).**

Het onderzoek naar zomer- en kraamverblijfplaatsen vindt plaats middels minimaal twee bezoeken (waarvan minimaal één ochtendbezoek) in de periode vanaf half mei (optimaal begin juni) t/m half juli. De avondonderzoeken starten voor zonsondergang en lopen door tot circa 2,5 uur na zonsondergang. Het ochtendbezoek start circa 3 uur voor zonsopkomst en loopt door tot na zonsopkomst. De bezoeken liggen minimaal 20 dagen uiteen. Er is op 23 mei 2024 een ochtendbezoek uitgevoerd. Vervolgens is op 19 juni een avondbezoek uitgevoerd. Beide bezoeken voldoen aan de vereisten qua weersomstandigheden, duur, periode en tussenperiode in het vleermuisprotocol. Het eerste bezoek was iets buiten de meest optimale periode, echter is hiervoor gekozen vanwege de gunstige weersomstandigheden op dat moment. Deze bezoeken zijn met drie personen uitgevoerd. Hierdoor waren potentiële verblijfplaatsen (boomholtes) steeds voldoende in het zicht te houden waardoor voorkomen werd dat uit- of invliegende dieren gemist werden.

Volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol zijn voor het onderzoek naar paarverblijfplaatsen twee veldbezoeken noodzakelijk. De twee bezoeken liggen minimaal 20 dagen uiteen. Het onderzoek naar paarverblijfplaatsen moet plaatsvinden in de periode van 15 augustus t/m eind september (optimaal t/m 15 september). Het eerste bezoek is uitgevoerd op 28 augustus en het tweede bezoek op 17 september. Het laatste bezoek is twee dagen na de optimale periode uitgevoerd, vanwege het minder geschikte weer begin september en de nog zeer gunstige weersomstandigheden op dat moment. De bezoeken startten meer dan één uur na zonsondergang en duurden ruim twee uur. Daarmee werd voldaan aan de vereisten van het vleermuisprotocol voor de te onderzoeken soorten. Deze bezoeken zijn met twee personen uitgevoerd, wat voldoende inspanning was om baltsende vleermuizen nabij verblijfplaatsen waar te nemen en niet te missen.

Het onderzoek naar vleermuizen werd uitgevoerd met behulp van een batdetector met geluidsopname-apparatuur (Pettersson D240 & M500-384). Indien een soort niet in het veld op naam gebracht kom worden, werden digitale opnames gemaakt. Deze opnames werden vervolgens met speciale software (BatSound v.4.1) gedetermineerd op soort.

2.1.5 Jaarrond beschermde nesten vogels

Voor vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest is er gedurende de periode dat er geen blad aan de boom zit een bezoek gebracht om eventuele nesten vast te kunnen stellen. Dit bezoek is uitgevoerd op 8 april 2024. Met een verrekijker zijn daarbij zorgvuldig alle bomen afgezocht op eventuele nesten. Daarbij is de aandacht uitgegaan naar (oude) kraaiennesten en andere grotere nesten.

Tabel 2.1 | Overzicht van de veldbezoeken die uitgevoerd zijn.

Bezoek datum	Soort(groep)	Start	Eind	Aantal onderzoekers	Temp (°C)	Windkracht (Bft)	Neerslag	Bewolking
08-04-2024	Controle nesten	15:45	17:30	1				
23-05-2024	Vleermuizen in bomen	02:26	05:40	3	13	2	geen	1/8
19-06-2024	Vleermuizen in bomen	21:49	00:20	3	15	2	geen	1/8
26-08-2024	Vleermuizen in bomen	22:36	01:47	2	17	2	geen	0/8
17-09-2024	Vleermuizen in bomen	22:10	00:24	2	16	2	geen	0/8
25-06-2024	Poelkikker	22:45	00:46	1	23	1	geen	0/8
17-07-2024	Poelkikker	22:07	23:38	1	19	1	geen	0/8
	Kleine marterachtigen	17-06-2024 t/m 28-08-2024						

2.2 Analyse

De uit het veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen (art. 11.37, 11.46 of 11.54 Bal) van de Omgevingswet worden overtreden. Als blijkt dat in het plangebied beschermde soorten voorkomen en negatieve effecten niet geheel te voorkomen zijn is het aanvragen van een vergunning van de Omgevingswet noodzakelijk.

3 Resultaten en effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het literatuuronderzoek en veldonderzoek per soortgroep besproken. Daarbij is per aangetroffen soort een effectenbeoordeling opgenomen waarin helder beschreven wordt of negatieve effecten op beschermde soorten te verwachten zijn.

3.1 Poelkikker

Tijdens het onderzoek is één waarneming gedaan van een adulte mannelijke poelkikker binnen het plangebied. De poelkikker is aangetroffen in een sloot die het plangebied doorkruist, vrij dichtbij de bebouwing westelijk van het plangebied (zie Figuur 3.1). Daarnaast is ook een roepende poelkikker gehoord iets zuidelijker van het plangebied vlakbij het gevangen individu. Behalve deze waarnemingen zijn ook verspreid over de watergangen in het plangebied meerdere groene kikkers waargenomen. Dit kunnen zowel de algemene bastaardkikker betreffen, maar het zou ook (deels) kunnen gaan om poelkikkers.

De sloot waar poelkikker is aangetroffen heeft een U-profiel meer zeer steile oevers. Er is enkel grote waternavel (invasieve exoot) dominant aanwezig. Met intensief beheer kan de soort niet de sloot volledig bedekken, waardoor er delen open water en delen met vegetatie bedekt zijn. Deze situatie maakt het geschikter voor amfibieën, ondanks dat er verder nauwelijks vegetatie aanwezig is en de oevers steil zijn. De sloot geheel westelijk in het plangebied is geschikter, doordat hier een meer gevarieerde onderwater- en oevervegetatie aanwezig is, er flauwe oevers zijn en de sloot wat smaller is. Hoewel in deze sloot geen poelkikkers zijn aangetroffen, is het gezien de waarneming in de sloot daar haaks op aannemelijk dat hier poelkikker voorkomt en dit mogelijk ook als voortplantingswater gebruikt. Hoe dan ook is de dichtheid poelkikkers laag.

Effectbeoordeling

De bestaande sloot waar poelkikker is aangetroffen wordt bij de ontwikkeling van de woonwijk gedempt. Hiervoor in de plaats komen op termijn andere waterpartijen in het centrale deel van de woonwijk. Er bestaat bij het dempen een concreet risico op het verstoren, doden of verwonden van individuen van de poelkikker. Dit is een overtreding van artikel 11.46 lid 1a van het Bal. Op basis van een beoordeling van habitatgeschiktheid kan geconcludeerd worden dat het geen voortplantingshabitat of anderszins essentieel leefgebied van de poelkikker betreft. Voor de meest westelijke sloot geldt wél dat dit voortplantingswater kan zijn en in die zin beschermd is. Het dempen of op andere wijze aantasten van deze sloot leidt dan aanvullend tot overtreding van artikel 11.46 lid 1d van het Bal.

Figuur 3.1 | Waargenomen amfibieën in het plangebied.

Afbeelding 3.1 | Sloot waarin poelkikker is aangetroffen. Hier is op grote waternavel na geen watervegetatie aanwezig en de oevers zijn steil. Het vormt zeer marginaal leefgebied voor poelkikker.

Afbeelding 3.2 | Sloot aan westzijde, waar geen poelkikker is aangetroffen maar welke waarschijnlijk wel leefgebied vormt. Hier was veel meer oever- en onderwatervegetatie aanwezig en er was een flauw oevertalud.

Afbeelding 3.3 | De aangetroffen poelkikker met kenmerkende witte kwaakblazen..

Afbeelding 3.4 |De aangetroffen poelkikker.

Afbeelding 3.5 | De aangetroffen poelkikker, de halvemaanvormige, symmetrische graafknobbel is diagnostisch..

Afbeelding 3.6 |De aangetroffen poelkikker.

3.2 Kleine marterachtigen

Bij het onderzoek naar de kleine marterachtigen wezel, hermelijn en bunzing zijn geen waarnemingen gedaan van deze soorten. Er zijn wel veel waarnemingen gedaan van knaagdieren en insectivoren, wat aantoont dat de cameravallen steeds gefunctioneerd hebben en de gevoeligheid voor beweging voldoende was. Daarnaast zijn ook honden en katten op de camera's vastgelegd. Dit is mogelijk een reden dat er geen kleine marters aanwezig zijn.

Het onderzoek toont aan dat wezel, hermelijn en bunzing geen verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied binnen het plangebied hebben. Tijdens de gehele onderzoeksduur zijn geen van deze soorten gefotografeerd. Bij de aanwezigheid van verblijfplaatsen zou verwacht worden dat in ieder geval enkele foto's van de betreffende soort gemaakt zouden zijn.

3.3 Eekhoorn

De bomen zijn gecontroleerd op nesten van eekhoorn. Deze zijn niet aangetroffen,, en eveneens zijn geen vraatsporen gevonden, waarmee voldoende aannemelijk is gemaakt dat verblijfplaatsen van eekhoorn niet in het plangebied of de invloedsfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn.

3.4 Boombewonende vleermuizen

Bij het onderzoek naar boombewonende vleermuizen zijn geen verblijfplaatsen in bomen in het plangebied aangetroffen. De aanwezige boomholtes zijn tijdens de bezoeken in voldoende mate onderzocht om aanwezigheid van verblijfplaatsen daarmee uit te sluiten.

Buiten het plangebied is wel een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld in een boomholte. Deze paarverblijfplaats bevond zich op ruim 200 meter van het plangebied en daardoor buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden (zie Figuur 3.2).

Daarnaast zijn er enkele waarnemingen gedaan van overvliegende vleermuizen, namelijk laatvlieger, rosse vleermuis en gewone dwergvleermuis. Deze waarnemingen zijn gedaan verspreid over het plangebied en dus niet specifiek langs de bomenrij van de Hongerenburgweg. Het zal zowel vanwege slechts een beperkt aantal waarnemingen en vanwege de spreiding over het gebied niet om een essentiële vliegroute gaan. Middels mitigerende maatregelen (zoals beschreven in de Quickscan) wordt verstoring van vleermuizen verder voorkomen.

3.5 Jaarrond beschermde nesten vogels

Bij de controle op nesten is specifiek gekeken naar potentiële nesten van buizerd, sperwer, havik, boomvalk of ransuil. Deze zijn niet aangetroffen, waarmee voldoende aannemelijk is gemaakt dat nesten van deze soorten niet in het plangebied of de invloedsfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Er zijn wel enkele kraaiennesten waargenomen die nog gebruikt werden door kraaien om in te broeden. Het verdient aanbevelingen dergelijke nesten te volgen, zodat mochten deze wel ineens gebruikt worden door een soort met jaarrond beschermd nest (bv. boomvalk) dit tijdig wordt opgemerkt.

3.6 Overige aangetroffen soorten

Naast de beschermde soorten die tijdens dit onderzoek in kaart zijn gebracht, zijn er ook andere soorten aangetroffen. Sommige soorten zijn ook minder algemeen en/of kwetsbaar en kunnen daarom in bouwfase of in de inrichting meegenomen worden als relevante soort.

Tijdens het onderzoek met cameraval is zeer regelmatig egel (*Erinaceus europaeus*) aangetroffen, verspreid over de houtwallen en struwelen. Het blijkt dat egel hier in het gebied algemeen voorkomt en foerageert en verblijft binnen de invloedsfeer van het plangebied. Ook is vos (*Vulpes vulpes*) op de camera's vastgelegd. Deze soort kan goed foerageren in het plangebied maar heeft zijn verblijfplaats waarschijnlijk in naastgelegen bosschages.
Een andere minder algemene soort die is waargenomen is patrijs (*Perdix perdix*). Deze vogels foerageren hier ook op de akkers. In de omgeving van het plangebied (oostelijk van het Zooislagen en Buitendijkseloop) zijn ook veel waarnemingen van patrijs in geschikt habitat. Daarom is uit te sluiten dat de staat van instandhouding in het geding komt door de ontwikkeling.
Tot slot zijn er tijdens het onderzoek naar poelkikker nog andere soorten amfibieën aangetroffen, namelijk: bastaardkikker (*Pelophylax* klepton *esculentus*) en bruine kikker (*Rana temporaria*).

Effectbeoordeling

Bij werkzaamheden kunnen ook soorten die niet strikt worden beschermd geschaad worden. Door algemene maatregelen te treffen (zie rapportage Quickscan) wordt voldaan aan de zorgplicht voor deze soorten. Daarnaast kunnen aanvullend nog maatregelen genomen worden om soorten als egel en bruine kikker ook binnen de nieuwe woonwijk een plek te geven. Dit kan door het creëren van waterpartijen met flauwe oevers en door het aanleggen van takkenrillen en struwelen.

Figuur 3.2 | Resultaten onderzoek vleermuizen.

Afbeelding 3.7 | Egel waargenomen middels de Struikrover®.

Afbeelding 3.8 | Vos waargenomen middels de Struikrover®.

4 Conclusie en advies

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de activiteit verbodsbepalingen van de Omgevingswet al dan niet overtreden worden, worden de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig?

Ja, binnen het plangebied is leefgebied en mogelijk voortplantingshabitat van de **poelkikker** aanwezig.

- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?

Ja, door werkzaamheden aan watergangen kunnen poelkikkers verwond, gedood of verstoord worden. Daarnaast kan leefgebied en voortplantingshabitat worden aangetast.

- Is het noodzakelijk een vergunning van de Omgevingswet aan te vragen?

Ja, omdat er verbodsbepalingen worden overtreden is een vergunning benodigd voor in ieder geval (de kans op) het verstoren van poelkikkers. Het verworden of doden dient door het treffen van maatregelen voorkomen te worden. Afhankelijk van in welke mate de westelijke watergang wordt aangetast is mogelijk ook een vergunning voor het vernielen van voortplantingshabitat benodigd. Zoveel mogelijk behoud van deze sloot verdient de voorkeur, gezien dan ook geen compensatie hoeft te worden gerealiseerd.

4.2 Conclusie

Omdat negatieve effecten op beschermde soorten niet te voorkomen zijn is het aanvragen van een vergunning van de Omgevingswet noodzakelijk voor poelkikker.

Om een vergunning van de Omgevingswet aan te vragen is het noodzakelijk om een activiteitenplan op te stellen. In een activiteitenplan worden de compenserende maatregelen verder uitgewerkt en wordt de vergunningsaanvraag onderbouwd. De doorlooptijd van een omgevingsvergunning is minimaal 8 weken, en kan door het bevoegd gezag eenmalig verlengd worden met 6 weken. Deze periode wordt mogelijk gevolgd door soortspecifieke gewenningsperioden, hiermee dient in de planning rekening te worden gehouden.

Soort(groep) Functie	Aanwezig	Effecten	Verbodsartikel	Vergunning noodzakelijk?
Poelkikker – voortplantingshabitat	Ja	**Scenario 1: Behoud westelijke sloot** Risico op verstoren, verwonden of doden van individuen; deels te voorkomen door mitigatie	Art. 11.46 Bal	Ja
		Scenario 2: Aantasten westelijke sloot Risico op verstoren, verwonden of doden van individuen; deels te voorkomen door mitigatie Vernielen van mogelijk voortplantingshabitat	Art. 11.46 Bal	Ja
Kleine marterachtigen - verblijfplaats	Nee	Geen	Art.11.54 Bal	Nee
Eekhoorn – verblijfplaats	Nee	Geen	Art.11.54 Bal	Nee
Vleermuizen – verblijfplaatsen in bomen	Nee	Geen	Art. 11.46 Bal	Nee
Jaarrond beschermde nesten in bomen	Nee	Geen	Art. 11.37 Bal	Nee

5 Literatuurlijst

BIJ12. (2024). *Kennisdocument Kleine marterachtigen - Bunzing - Hermelijn - Wezel.* BIJ12. Opgehaald van https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2024/01/Kennisdocument-kleine-marterachtigen.pdf

Broek, D. C. (2023). *Quickscan Wet natuurbescherming Ontwikkeling De Grassen fase III te Vlijmen.* Culemborg: Ecologisch Adviesbureau Viridis.

Netwerk Groene Bureaus. (2021). *Vleermuisprotocol 2021.* Opgehaald van https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol

Netwerk Groene Bureaus. (2023). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2023). Opgehaald van https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen/protocollen-vis-amfibie-reptiel-vogel

Bijlage A. Ecologisch deskundige

De in dit rapport beschreven maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ecologisch deskundige op het gebied van vleermuizen, jaarrond beschermde nestplaatsen en broedvogels. Voorafgaande aan de uitvoering van de gewenste werkzaamheden, dient te allen tijde de aannemer/uitvoerder de werkzaamheden af te stemmen met een ecologisch deskundige.

De ecologisch deskundige is iemand die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft. De deskundige heeft ook voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hiermee wordt bedoeld dat de ecologisch deskundige:

- de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten (her)kent;
- kennis heeft van algemeen erkende onderzoeksmethoden;
- ecologische werkprotocollen kan uitwerken;
- specifieke maatregelen kan begeleiden.

Alle ecologen van Bureau Viridis voldoen aan de eisen van het ministerie en zijn ecologisch deskundig.